

mlku a vadné údaje ve příčině okolnosti nebezpečí právo odstoupní, sledujících účel, aby pojistník byl si co nejdříve jist, že smlouva z těchto důvodů nemůže být pojišťovatelem zvrácena, s kteroužto ratio legis nedalo by se srovnati, kdyby pojišťovateli příslušelo také práva odpírati smlouvě z důvodů omylu ve smyslu § 870. násl. obč. zák. po dobu 3 let (§ 1478. obč. zák.) Také pojistníku přiznává autor vedle nároků dle §§ 31., 134., odst. 4. zák. o sml. poj. právo brojiti proti smlouvě pro omyl ve příčině okolností nebezpečí dle morem občanského práva pouze z důvodu podvodu v pohnutce.

Z celé řady problémů, jež autor ve spise svém samostatně řeší, omezuje se na případy shora uvedené.

Kniha končí reformním návrhem ohledně znění druhého odstavce § 3. zák. o sml. poj., v němž chce autor vyjádřiti, že dlužno vyvoditi tytéž právní účinky, jak v případě, když pojišťovatel způsobem kvalifikovaným (dle § 3., odst. 1. zák. o sml. poj.) se vůbec netázal, tak také v případě, když se sice způsobem takovým tázal, pojistník však zamlčel, nesprávně nebo neúplně udal okolnost nebezpečí, v kvalifikovaném dotaze neobsaženou, a že pro neúplný údaj okolností nebezpečí je v těchto případech pojišťovatel oprávněn odstoupiti od smlouvy, když pojistník jednal obmyslně.

Četbu aktuelního, třebaš stručného, přes to však obsažného spisu autorova nelze než doporučiti a jest si jen přáti, aby autor ve své činnosti vědecké v tomto oboru v zájmu naší právní vědy a praxe pokračoval.

Chytil.

Judikatura.

(Pořádá J. Purcner.)

Praktické případy.

Zvýšení alimentů manželčinych ujednaných smírem při rozvodu jest vyloučeno, pamatovaly-li strany na možnost budoucího stoupenutí drahoty, jakož i příjmů manžela alimentací povinného stanovením příplatku stoupajícího s příjmy.

Dle spisu Cg II 31/17 krajského soudu v Chebu zavázal se státní úředník W. smírem ve sporu o rozvod, že bude platiti své manželce 50 K měsíčně a vedle toho 10 procent z každého platového zvýšení. V roce 1919 žalovala Ludmila W. o zvýšení měsíčního příspěvku na 75 K.

Okresní soud v H. žalobě vyhověl, hledě hlavně k tomu, že plat W. v době uzavření smíru v r. 1917 činil ročně 3940 K, v čas podání žaloby měl W. 9208 K ročně platu; z toho pak vypadalo (zák. čís. 333 ř. z. z r. 1918) na manželku na přídavcích 640 K a 280 K ročně; kdyby měla zůstatí v platnosti úprava alimentace smírem ujednaná, tu by žalovaný, který očividně dle původního ujednání ze svého platu manželce na alimentaci přispíval, následkem nové úpravy platové na drahotním přídavku a výpomoci, jež dostává na svou manželku, vydělával a byl lépe postaven než svobodný.

Krajský soud v Pisku žalobní žádost zamítl, ježto alimentální nárok manželky jest dle §u 91. ob. zák. obč. právo čistě osobní, o němž jako právu osobně věcném (§ 859. ob. zák. obč.) narovnání lze uzavřítí. Smír však nestal se s výhradou, že alimentace upravuje se dle stávajících poměrů, ač stoupaní cen v roce 1917, kdy smír uzavřen, dalo se předvídati. Ostatně na stoupaní cen hleděno ujednáním 10%ního příplatku alimentálního z každého platového zvýšení.

Dovolání žalobkyně nejvyšší soud nevyhověl.

D ů v o d y :

Nárok manželčin proti muži na výživné jest nárokem čistě soukromoprávním, který souvisí s žitím obou manželů v společné domácnosti. Vzhledem na předpisy obecného zák. obč., jež odkazují manželku při trvalém rozvodu manželství od stolu a lože co do soukromoprávních nároků jejich proti muži na smír, jakož i vzhledem na zákonné předpisy o smíru a jeho účincích právních sluší míti za to, že pouze obsah smíru mezi manželi při rozvodu uzavřeného jest rozhodným pro příští nároky manželčiny proti manželu v příčině výživného. Výše nutného dotyčně slušného výživného ovšem nezůstává stále táž, nýbrž mění se dle času a poměrů. Právě tak proměnlivá jest způsobilost osoby k poskytování výživného povinně.

Z toho nutně vyplývá, že při výkladu smíru manželův o výživnému sluší uvážiti, zdali dle projevené vůle stran ustanovení ve smíru obsažená o výživném platiti mají co do výše za nezměnitelná pro celou budoucnost za všech okolností, nebo zdali projevená vůle strany směřovala k tomu, aby výživné co do výše bylo určeno pouze vzhledem na majetkové a výdělečné poměry manželů a na všeobecné životní poměry za doby oné, kdy smír byl uzavřen. V tomto druhém případě oprávněna jest ta neb ona strana žádati zvýšení neb snížení výživného smírem umluveného, jestliže okolností pro její výši rozhodné podstatně se změnily.

Žalobkyně Ludmila W. domáhá se žalobou zvýšení výživného, jež jí přísluší proti žalovanému podle smíru ze dne 25. června 1917. Soud odvolací zamítl její žádost žalobní projeviv mínění, že zvýšení výživného umluveného spornými stranami soudním smírem tímto jest nepřipustno, poněvadž strany uzavírající tento smír měly na mysli možnost dalšího stoupání cen, jakož i okolnost, že žalovaný měl mimo pravidelné příjmy také drahotní přídatky a mimořádné příplatky zavedené teprve za války a možnost budoucího zvýšení jich.

Žalobkyně uplatňuje dovolací důvod §u 503. čís. 4 c. sd. ř. prohlašujíc toto mínění soudu odvolacího nesprávným a tvrdíc, že ceny životních potřeb nepoměrně stouply od doby uzavření smíru a že tedy nutno jest zvýšiti výživné smírem určené. Avšak mínění soudu odvolacího sluší přisvědčiti, hledě k obsahu smíru z 25. června 1917, k době, kdy byl uzavřen a k tehdejšími poměrům.

Žalobkyně sama uvedla v první stolici, že žalovaný již v době uzavření smíru měl mimo pravidelné slušné také drahotní přídatky a sama ukazovala na drahotní poměry tehdejší. Soudním smírem bylo umluveno, že žalovaný mimo základní výživné měsíčních 50 K bude platiti ještě dalších 10 procent z každého zlepšení slušného bez rozdílu. Toto zlepšení bylo ustanoveno 10 procenty zlepšeného slušného a nikoliv 10 procenty základního výživného, takže stoupá poměrně se stoupáním zlepšeného slušného, o kterém strany uzavírající smír důvodně mohly předpokládati, že bude stoupat se stoupající drahotou. Z toho plyne, že strany uzavírající smír měly na mysli možnost změny drahotních poměrů v budoucnosti právě tak jako možnost zvýšení příjmů žalovaného a proto umluvily mimo základní výživné také ještě příspěvek další v poměru ku zlepšení slušného manželova bez ohledu na druh zlepšení toho, tudíž že v poměru k budoucím drahotním přídatkům dle vůle stran bylo tedy smírem ze dne 25. června 1917 právoplatně a nezměnitelně stanoveno výživné i pro případy, že by v budoucnosti nastala změna poměrů drahotních stoupnutím cen životních potřeb. Žalobkyně se spokojila ve smíru s 10procentním přídatkem zlepšení slušného a nedomáhala se přídatku vyššího, protože nemá nároku na další zvýšení výživného.

Okolnost uvedená teprve v dovolacím spise, že v roce 1917 počítalo se s tím, že válka dosáhla vrcholu a že po válce ceny klesnou a mírové hospodářství se vrátí, jest nejen nedovolenou novotou ale jest vzhledem na to, co bylo uvedeno, též nerozhodno.

Rozhodnutí nejvyššího soudu v Brně, z 20 července 1920, čj. Rv 145/20.*) Dr. Josef Beutl.

(§ 109 n. 1173 a 1111 obč. z.)

I. Užívání věci výměnou za užívání věci je nájmem nikoliv innominálním kontraktem.

II. Uznání částky pohledávky na kapitále zahrnuje v sobě i uznání úroku z prodlení od žaloby.

III. Přisouzení takového úroku není překročením prosby žalobní.

Místní dráha A. žalovala místní dráhu B. na náhradu škody za poškození a opožděné odevzdání lokomotiv; I. soud zamítl žalobu ohledně části neuznané 44.563 K a přisoudil jen obnos při I. roku uznaný 15.000 K na kapitále z těchto důvodů:

Koncesionář obou drah objednal ještě před ustavením akciových společností drah těch, jež jsou nyní stranami spornými — lokomotivy k provozu drah jménem vlastním; pro žalující objednány lokomotivy r. 1919, tyto však z technických důvodů dal do provozu na dráze žalované a z této dvě starší lokomotivy výměnou dal zase na dráhu žalující. Ježto akciové společnosti obou drah ustavily se teprv r. 1912 a 1913, nemohly tímto aktem zakladatele a koncesionáře přijetí navzájem do smluvního nějakého poměru. Zakladatel jednal jménem vlastním, účetně provedl ovšem nákup lokomotiv pro příští akciové společnosti pro každou na zvláštním kontu. Že by při odevzdání drah zakladatelem utvořeným společností byla učiněna ohledně vyměněných lokomotiv nějaká úmluva, strany netvrdí, a proto nemůže žádati žalující společnost nějaké náhrady pro porušení nebo zanedbání nějakých smluvních povinností ohledně vyměněných lokomotiv. Otázka, zda zakladatel ručí za takové škody, není pro spor rozhodna, když tento není spornou stranou.

Avšak i kdyby společnosti mlčky projevíly souhlas s tím, že lokomotivy jejich jezdí na cizí dráze výměnou, nebyla by žaloba odůvodněna. Poměr smluvní, v němž by se takto octly, bylo by považovati za poměr nájemní. Za půjčku nelze považovati poměr ten, protože schází hlavní rys půjčky, totiž bezplatnost. Když někdo půjčí druhému věc jen proto, že týž mu půjčí za to věc svou, pak za výhodu jedné strany poskytuje se výhoda navzájem tím, že se vyměňuje užívání, tedy poskytuje se výhoda jedné straně za výhodu strany druhé jako úplata, stejně by tomu bylo, kdyby majitel domu poskytl výměnou užívání bytu ve svém domě za to, že uživatel jemu nechal byt v domě jeho výměnou. Zařazení takové smlouvy pod t. zv. bezejmennou smlouvu (contractus innominatus) dle našeho práva občanského není správné. Dle římského práva pod inominatní kontrakty (formule do ut des) spadaly pod pojem ten nejen směny věci za věc a jiné

*) Poznámka zaslátelova: Rozhodnutí uveřejněné v III. ročníku tohoto časopisu na str. 193 není jistě v plném souhlasu s rozhodnutím hořejším. Důvody se rozcházejí; ono rozhodnutí sice nestojí na půdě nauky o smíru posavad zastávané, účtuje však spravedlivě s poměry vyvolanými vojnou a vyznačuje se vyšším hlediskem sociálním. Hořejší rozhodnutí lpí na liteře smíru přes to, že notoricky strana žalující v r. 1917 ani zdaleka nemohla mít tušení o budoucím nepříznivém utváření poměrů drahotních, aniž mohlo se tehdy čítati s dnešní platovou úpravou veřejného úředníka. Při další postupující úpravě platové znamená hořejší rozhodnutí, že se tu zajistí úředníku žalovanému doslova výdělek z přídavků státem mu na manželku placených. Mohly s touto okolností matematicky prokazatelnou strany čítati a byla to vůle stran?

výměny věci, které nebyly ani kupem ani nájmem, ale kontrakty innominatní římského práva spadají dle našeho práva jednak pod smlouvy námezdní, jednak jsou směnou nebo nájmem (§ 1173. starého znění, 1045., 1090. obč. z.). Že výměna lokomotiv není směnou a nespadá také pod pojem smlouvy námezdní, je samozřejmo. Podle našeho práva spadá pod nájem každé úplatné přenechání užívání věci; činže nemusí záležeti v penězích, protože § 1092. obč. z. přenechává stranám na vůli, aby úplatu samy určily smluvně a nevyslovuje jako při kupu zásady, že musí záležeti penězích. Může tedy úplata záležeti i v naturálních, v poskytnutí vzájemného užívání věci, ba dokonce i službách. Kdybychom z pojmu smlouvy nájemní vyloučili takové smlouvy, neměli bychom pro ně ustanovení zákonných a musili bychom pravidel v nájmu na ně použiti analogicky, což vyjde na jedno.

Považuje-li se tedy vyměřené užívání lokomotiv za nájem, pak dlužno náhradu za poškození nebo zneužití dle §u 1110. obč. z. žalovati do roka od odevzdání. V našem případě žaluje se o náhradu za poškození následkem nepořádného užívání a neopatrování, ale dle stavu věci je nárok promlčen. Jedna z lokomotiv vrácena byla žalující již v r. 1915, druhá již v roce 1917, kdy ji dal předseda žalující společnosti dopravit do továrny za účelem opravy, nejpozději pak 3. června 1918, kdy opravená z továrny byla převzata. Žaloba podaná 24. června 1919 je tedy podána po uplynutí jednorozční lhůty promlčecí.

Ježto strana žalovaná při prvním roku uznala obnos žalobní náhrady na kapitále 15.000 K, byla k této náhradě na kapitále odsouzena, ohledně zbytku kapitálu a úroků pak žaloba zamítnuta.

Druhá stolice přisoudila žalobnici i úrok z uznaného obnosu náhradního, jinak zamítla odvolání žalobnice z těchto

d ů v o d ů :

Odvolání bylo částečně vyhověti příznáním 6% úroku z obnosu 15.000 K ode dne žaloby, neboť zažalováno bylo 59.563 K s 6% úroky od 1 ledna 1919. Z toho uznala žalovaná 15.000 K na kapitále, z čehož dlužno souditi, že tím uznala i nárok na úroky, jelikož ohledně úroků při 1 roku ničeho nenamítala. V žalobě žádá se sice úrok od 1. ledna 1919, v odvolání spokojuje se s úrokem ode dne žaloby neb aspoň ode dne uznání. Soud odvolací tedy přikrkl žalobkyni dle §§ 1333. a 1334. obč. z. úrok 6% ode dne žaloby.

Jinak postrádá odvolání oprávněnosti a poukazuje se na důvody I. soudu. K jednotlivým důvodům odvolacím se podotýká:

Dlužno sice přisvědčiti odvolatelce, když odvozuje svůj vztah právní k žalované z ustanovení §u 10. koncesní listiny, neboť tento stanoví, že akciová společnost koncesionářem zřízená vejde ve všechna práva a závazky koncesionářovy, čímž je řečeno, že společnost vstupuje v tato práva a závazky ipso jure. Přes to bylo odvolání zamítnuto, ježto právní posouzení I. stolice je správné. I soud odvolací pokládá smlouvu o výměně lokomotiv za smlouvu nájemní, při níž úplata nemůže záležeti v penězích. Nedá se to ani z §u 1090. ani 1092. obč. z. odvoditi; § 1090 nežádá jak § 1053. obč. z., aby užívání bylo přenecháno za určitou sumu peněz, a pravili § 1092. obč. z., že činže má býti placena, není-li jiné dohody jako kupní cena, vztahuje se toto ustanovení pouze na způsob odvádění činže, neřeší však tím otázky, v čem má činže záležeti. Dle toho je stranám ponechána volnost, aby ustanovily činži jinak nežli v penězích, jak to ostatně plyne i z §u 1103. obč. z.

Odvolatelka tvrdí sice, že její nároky nejsou prekludovány dle §u 1111. obč. z., protože vrácení lokomotiv stalo se opožděně a opožděním vrácení vzniklá škoda není zahrnuta tímto ustanovením. Ale i při nárocích žalobnici nejde o ve skutečnosti o nic jiného nežli o domělé poškození resp.

zneužívání lokomotiv. Kdyby tyto nebyly poškozeny, nebyly by potřebovaly žádných oprav a opoždění vrácení by nehrálo žádné role. Připustit preklusi nároku jednoho (za poškození a zneužití) a vyloučit ji při druhém (z opoždění), bylo by obcházením §u 1111. obč. z. Žaloba mluví jen o zdražení oprav následkem opoždění odevzdání, ale tento nárok se nezačládá na novém titule, nýbrž je jen důsledkem poškození.

Dále tvrdí odvolatelka, že při lokomotivě č. 2 nelze mluvit o preklusi proto, že ji tato nebyla vrácena žalovanou. Ale § 1111. obč. z. mluví jen o vrácení a ne o tom, kdo vrací. Proto právem soud I. stolice uznal, že obě lokomotivy byly vráceny: první 3. září 1915, druhá 15. listopadu 1917 resp. 3. května 1918, takže do podání žaloby uplynulo víc než rok.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalované ani žalující z těchto

důvodů:

I. Žalující dovolává se omylnosti právního posouzení II. stolice, když tato posuzuje poměr mezi stranami jako smlouvu nájemní a že následkem toho řízení zůstal kusým. Leč dovolání není odůvodněno.

Žalující připouští sama, že její dvě lokomotivy byly vzaty do služby na místní dráze žalované 13. dubna 1911. Od toho dne užívala žalující dvou lokomotiv žalované. Obě dráhy pak měly povinnost vrátit stroje v řádném stavu tak, aby jich mohlo býti dobře užíváno. To připouští žalovaná s tím, že vyměněné lokomotivy sloužily provozu a že se tak stalo z nařízení tehdejšího koncesionáře obou sporných místních drah následkem nařízení generální inspekce při technicko-policejní obchůzce žalující místní dráhy. Doba užívání dle souhlasného udání stran nebyla smluvena. Právň tento poměr přešel pak dle §u 10. koncesní listiny z 12. září 1910, č. 168 ř. z., na dovolatelku, jak to odvolací soud správně zjišťuje, a ježto poměr ten obsahuje veškeré náležitosti smlouvy nájemní, byl právem ten poměr posouzen dle pravidel o nájmu. Předpisů o smlouvě inominatní (§ 1173. obč. z.) a zejména tedy 26. hlavy, II. dílu vs. ob. z., jak to navrhuje strana žalující, nelze použiti, ježto žalovaná není zavázána k nějakému konání, nýbrž k vydání věci nepopřené cizí, neboť stroje přešly ustanovením se akciových společností, které užívaly jich až do vrácení.

Nehledě k tomu však, je dovolání se §u 1173. vs. obč. z. proto nepřipadné, ježto ustanovení to platilo dle novely obč. z. na služební poměry dne 1. dubna 1917 ještě plativší. Sama žalující však připouští, že její stroje byly v provozu u žalované jen do 7. příp. 16. ledna 1915. Správně proto nižší stolice uznaly, že nárok její je dle § 1111 vs. obč. z. uhaslý, a stačí dovolatele poukázati na správné důvody potíraného rozsudku. Proto je i doplnění sporu zbytečné; to platí zejména o škodě, která byla způsobena opožděným vrácením strojů, protože vrácení strojů za určitou dobu domluveno nebylo. —

Při tom ještě dlužno podotknouti, že zmatek dle §u 49/5 104 j. n. není, ač by se naň dle §§ 494., 513. c. ř. s. z moci úřední musil vzítí zřetel. Žaloba správně musila býti podána u sborového soudu, ježto se jedná o náhradu z nájemního poměru, o které musilo býti předem sporem rozhodnuto, pozůstává-li poměr nájemní.

II. Strana žalovaná dovolává se důvodů § 503/4. c. s. ř. proto, že neprávem rozsudek II. stolice připisuje žalobnici úroky z uznaného obnosu ode dne žaloby. Výrok tento však byl odvolacím soudem správně založen na §u 1133. a 1134. obč. z., neboť žalovaná uznala z pohledávky i s úroky zažalované jen část 15.000 K a ježto podáním žaloby, která zastupuje upomínku, nastane průtah strany obmeškalé, že přisouzení úroků současně s přisouzenou částí kapitálu odůvodněno. Překročení povahy žalobní takové přisouzení neznamená přes to, že žalobkyně při stání dne 9. prosince 1917 žádala rozsudek pro uznání části 15.000 K na kapitále, ježto úroky z prodlení byly žádány již žalobou. Bylo proto i dovolání žalované zamítnouti. (Rozh. n. s. z 24. srpna 1920, Rv II 119/20.)

Cížek.

I. Výtěžek prodeje cenných papírů na vídeňské burse bankou komisionářskou jako samokontrahentkou před okolkoráním bankovek provedený pro zdejšího komitenta, jde-li kontrahent kouzdejší filiálka (banka), nutno vyplatiti v korunách československých (§ 376. odst. 3. obch. z., nař. z 6. února 1919 č. 57 ř. z).

II. Reparační komise není povolána rozhodovati spory valutní mezi zdejšími příslušníky zde sídlícími (čl. 24., 8., 273. a 179. mírové smlouvy saint-germainské).

Všechny tři instance odsoudily žalovanou filiálku vídeňské banky v B. k zaplacení obnosu 57.550 K 75 h s 6% úroky od 15. února 1919, nebo k dobropisu téhož obnosu valuta 14. února 1919, zamítly však další žádání, aby další zanášky v knihách žalované banky na tuto záležitost se vztahující byly za zrušeny prohlášeny z těchto

d ů v o d ů :

Ze skutkové podstaty I. stolice: Žalobce byl s žalovanou filiálkou v obchodním spojení, tak že tato proň nakupovala a prodávala cenné papíry v komisi na vídeňské burse. To dělo se tím způsobem, že žalovaná jako samokontrahentka při dotyčných příkazech vystupovala. Žalobce ponechával papíry v depu banky, aby prodeje usnadnil — koncem 1918 dlužil dle kontokorentu žalobce bance 355.692 K, naproti tomu měl u ní v depu papíry, zejména 50 akcií tabákových, které proň banka 12. září 1918 zakoupila za 35.338 K. Dne 27. ledna 1919 dal žalobce bance příkaz, aby 50 tabákových akcií prodala ne pod 1150 K za kus a výtěžek po srážce útrat mu připsala k dobru. Banka telefonovala příkaz centrále vídeňské.

Dne 1. února 1919 oznámila centrála filiálce, že papíry ty byly dne 1. února 1919 za 1150 K s valutou 14. února prodány. Filiálka žalovaná uvědomila o tom telefonicky i písemně žalobce a psala 3. února 1919: U vyřízení vašeho příkazu koupili jsme od Vás v soukromém obchodě (Privatverkehr) dne 1. února 50 kusů tabákových akcií po 1150 K za 57.350 K po srážce kurtáže 28 K 75 h, sensarie (dohodně) 115 K, telefonu 2.50, daně 3.—, dohr. 149.25 K valuta 14. února, tedy 57.350 K 75 h, kterým obnosem Vás uznáváme k tíži vašeho konta papírů (Stückekonto).

V důsledku nařízení z 6. února 1919 č. 57. sb. z. a n., jímž zakázán převod pohledávek a úhrad, zejména za prodané papíry cizozemské do republiky, usnesl se svaz bank, že takové zápisy do knih se zruší a dobropisy budou kvitovati na zvláštní konta cizí (něm.-rakouská) a 17. února oznámila banka žalobci, že kontování oznámené stornuje a uznává hodnotu 57.350 K 75 h valuta 14. února na kontě něm.-rakouských korun.

Dne 8. března oznámila banka, že žalobce zatěžuje evid. poplatkem 286 K 75 h, dále ho zatěžuje obnosem 28.675 K 39 h něm.-rak. s valutou 1. března a za to mu píše k dobru týž obnos na zvláštním kontě něm.-rak. Toto zařízení spočívalo na čl. 7., 8., 9., 10. a 11. nař. z 4. března 1919, č. 110 sb.

Dopisem z 21. dubna uvědomila žalovaná žalobce, že obě jeho konta něm.-rak. korun převádí na konto rak.-uh. korun. To spočívalo zase na nařízení něm.-rak. úřadu státního pro spravedlnost a finance z 26. března 1919, dle něhož pohledávky cizinců z nově vzniklých dědičných států platiti se mají v něm.-rak. korunách.

Z důvodů všech stolic: první soud zamítl žalobu a prosbě vyhověl proto, že žalovaná jako komisionářka vystoupila při prodeji papírů žalobcových jako samokontrahentka (čl. 376. obch. z.) dle znění dopisu z 3. února 1919.

Návrh žalované na přerušení sporu z toho důvodu, že dle čl. 273. a 248. smlouvy saintgermainské má o vyplacení takovýchto pohledávek roz-

hodnouti reparační komise, soud zamítl proto, že tato není úřadem správním, jednání u ní nejsou ani zahájena a dle znění smlouvy je pochybné, zda pohledávky po skončení války za ratifikace vzniklé pod smlouvu spadají.

Žalobní prosbu o stornování dalších zápisů v knihách žalované zamítl I. soud proto, že nejsou určité označeny zápisy, které se mají zrušiti, a že jde o zjištění fakt a ne nároků a není podmínek určovací žaloby, když nároku žalobcovu vyhověno bylo.

Důvody 3. stolice:

Obsah mírové smlouvy saint-germainské, která ostatně ještě není vyhlášena, zejména její články 179. a násl., vymezující pravomoc reparační komise, nedopouštějí ani dost málo domněnky, že by byla povolána rozhodovati sporné otázky soukromoprávní mezi soukromými osobami na území republiky sídlícími. Ani z čl. 273., jehož žalovaná se dovolává, po případě z čl. 248. nelze nic takového vyvoditi. Námitka, že v daném případě je vyloučen pořad práva (§ 477. č. 6. c. ř. s.), je tedy neodůvodněna a dovolací důvod §u 503. č. 1. c. ř. s. není opodstatněn.

Kdyby snad rozhodnutím reparační komise přiznán byl jakýsi prejudiciální význam pro spornou otázku, nebylo by lze přihlížeti k výtce v dovolání opakované, že mělo řízení dle §u 190. c. ř. s. býti přerušeno, neboť příslušný návrh byl soudem procesním zamítnut. Dle §u 192. c. ř. s. je jakýkoliv opravný prostředek v tom směru vyloučen a neměl proto již soud odvolací příčiny zabývatí se otázkou, zda přerušení řízení sporného bylo odepřeno.

Rozhodnutí sporu závisí na tom, je-li žalobce oprávněn pokládati žalovanou za přímou kontrahentku při prodeji tabákových akcií, jímž žalovaná jako komisionářka byla pověřena. K této otázce odpověděly právem kladně oba nižší soudové. Netřeba ani poukazovati k tomu, že žalovaná v oznámení z 3. února 1919 výslovně sama označila sebe jako kupitelku (*«kauften wir von ihnen»*), dosti na tom, že spolu s oznámením o provedeném příkazu nepojmenovala někoho jiného jakožto kupitele akcií (čl. 376. odst. 3. obch. z.). To je rozhodující. Nesejde na tom, proč nepojmenovala třetího kupce, neboť důvody toho nepřísluší zkoumati komitentovi, který musí se s tím spokojiti.

Z toho, že akcie dle tvrzení žalované svého času ve Vídni koupené a ve Vídni ležící, podle příkazu žalobcova měly na vídeňské burse býti prodány a tam snad i prodány byly, nemůže žalovaná ve svůj prospěch ničeho odvozovati. Mohlať na vídeňské burse prostřednictvím svého vídeňského komisionáře vystoupiti jako prodatelka akcií (za komitenta) a jako kupitelka jich. Bezvýznamnou je i další námitka, že bursovní dohodce nebo coulissier nejsou povinni uvéstí jména kupitele a také ho neuvádějí. Tím nepozbývá platnosti ustanovení 3. odst. čl. 376. obch. z. a nedoznává újmy oprávnění komitentovo z toho ustanovení plynoucí. Převzme-li komisionář prodej cenných papírů na burse, ač je mu známo, že bursovní dohodce nebo coulissier není povinen jmenovati kupitele a podle bursovních zvyklostí neoznamuje jména kupitelova, a není-li pak komisionáři možno komitentovi pojmenovat kupitele, jde to na jeho vrub a on musí si dáti líbiti, když komitent používáe vůči němu práva čl. 376., odst. 3. obch. z., drží se jeho jako přímého kontrahenta.

Nesprávný je i názor žalované, že předpis čl. 376. odst. 3. obch. z. připouští beze všeho protidůkaz, že komisionář nevstoupil sám do obchodu. To platí jen tehdy, když komitent nepoužije práva jemu v čl. 376., odst. 3. obch. z. vyhrazeného. Použije ho však jako zde, může beze všeho pokládati komisionáře za přímého kontrahenta, kdežto jinak vznikají mu jen odvozená práva komisionářova. Tu pak má otázka, zda-li komisionář vskutku kontrahoval s osobou třetí nebo sám (v osobě) provedl obchod, jen ten

význam, že v případě prvním komisionář ručí jako samoplátce za to, co skutečný kontrahent má platiti, v případě druhém vzniká mezi komitentem a komisionářem přímý právní poměr kupitele k prodávateli nebo naopak, na všechen způsob však může komitent pokládati komisionáře za přímého smluvníka.

Když tomu tak jest, nemá proti žalobci nařízení z 6. února 1919 č. 57 sb. vůbec místa. Příhoda, že nebylo možno převésti částku odpovídající výtěžku akcií do tuzemska, která by jinak ovšem stihala komitenta, jde za daných okolností na vrub žalované; žalobce tím dotčen není. On mohl beze všeho (byť snad teprve po 14. únoru 1919, jakožto dne výplaty) žádati, aby mu žalovaná jakožto přímá kontrahentka vyplatila, po případě k dobru připsala kupní cenu akcií a to v tuzemsku, ježto splněním závazku žalované jest dle čl. 324., odst. 2. obch. z., Brno. Žalovaná pak nebyla oprávněna převésti o své újmě výtěžek ten na řádném kontě k dobru již připsaný dodatečně na zvláštní konto něm.-rakouské a později na konto rak.-uherských korun (bankovek nekolokovaných). Tím však prokázána je oprávněnost žalobní žádosti a nelze tvrditi, že soudcové nižší mylně posoudili věc po stránce právní (§ 503. č. 4. c. ř. s.).

Rozh. nejv. s. z 7. pros. 1920, č. Rv II 246/20.

Čížek.

Příspěvek k ustanovení § 88. j. n. — Vliv valutové rozluky.

Nejvyšší soud nevyhověl v právní záležitosti firmy »Excelsior«, společnost s r. o. pro technické potřeby v Mor. Ostravě, žalobkyně, proti akciové společnosti »Freistädter Stahl- und Eisenwerke« ve Fryštátě, žalované, o 7085 K 67 h s přísl. dovolání strany žalované proti rozsudku mor.-sl. vrchního zemského soudu v Brně jako soudu odvolacího ze dne 10. června 1920, č. j. Bc II 134/20-10, jimž byl potvrzen k odvolání strany žalované rozsudek krajského soudu v Nov. Jičíně ze dne 18. března 1920, č. j. Cg II 3/20-6.

Důvody:

[Doložkou na faktuře »Zahlbar und klagbar in Mähr.-Ostrau« nebyl založen pouze soud splnění podle §u 88. odst. 2. j. n. Doložka tato má jak procesální tak materiálně právní význam. Podle §u 88. j. n. upravuje se šem tím sudiště místa splnění. Důvodem příslušnosti jak pro případ prvního odstavce tak i pro případ odstavce druhého jest, že v obvodu soudu je ujednáno splnění smlouvy. Rozdíl jeví se pouze ve formě úmluvy o splnění smlouvy. Podle prvního odstavce vyhledává se písemná dohoda, podle druhého stačí, že za podmínek tam ustanovených byla faktura bez námítky přijata a že obsahovala doložku splatnosti a žalovatelnosti.

V obou případech uznává se však sudiště jako důsledek splnění. Nelogickým by bylo neuznávati příčinu, ale trvati na důsledku příčiny.

Při správném výkladu zákona nutno proto vycházeti z předpokladu, že splněním fakturované částky byla Moravská Ostrava.

Při takovémto stavu věci možno platiti právoplatně jen v místě sídla žalující strany.

Žalovaná měla platiti v únoru 1919 po obdržení faktury, platila však až v době kdy v místě platebním neplatila více dřívější rakouská měna, nýbrž měna československá, platila tedy s neomluvitelným zpožděním, byla splacením v prodlení a jí na vrub jde změna poměrů, která mezitím se udála a ona tedy byla podle §u 6. zákona ze dne 10. dubna 1919, č. 187 sb. zák. a nař. povinna v oblasti Československého státu platiti v československých korunách a musí tudíž vzhledem na řečené ustanovení zákona a čl. 336. obchodního zákona doplatiti to co při voleném způsobu placení ještě nezaplatila.

Žalovaná jest totiž následkem prodlení v placení povinna, aby poskytla straně žalující to co by tato měla, kdyby bylo bývalo placeno v čas. V tom případě byly by se peníze dostaly do rukou žalující firmy před okolkováním a žalující by byla měla možnost dáti je okolkovati a míti tak peníze zde platíci.

Že žalovaná v době tehdejší nebyla ještě příslušnicí tohoto státu na věci nic nemění, neboť závazky podle §u 88. j. n. převzaté nečiní rozdílu mezi tuzemci a občany jiného státu a zvláště se neposkytuje cizincům zvláštního výhodnějšího postavení.

Soud odvolací správně po stránce právní věc posoudil a nebylo tudíž dovolání opírajícímu se o důvod § 503. odst. 4 c. ř. s. vyhověno.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 2. listopadu 1920, Rv 211/20-1.)

A. K.

Rozsudky o žalobách na peněžní plnění v korunách před rozlukou měnovou podaných — nejsou beze všeho vykonatelný v měně československé.

Krakovský kupec A žaloval zasílatelskou firmu brněnskou B o náhradu 13.000 K za látky ztracené během transportu z Vídně do Krakova, který v květnu 1918 obstarávala žalovaná firma. Transport obstarávala žalovaná z příkazu prodávatele látek vídeňského C, který žalobci své nároky postoupil.

První soud odsoudil žalovanou firmu k zaplacení. Žaloba byla podána 3. ledna 1919, rozsudek I. stolice vydán 22. dubna 1919 a zní žaloba i rozsudek na koruny bez bližšího označení jich. O otázce v jaké měně má býti placeno nebylo v řízení sporném jednáno.

Odvolací soud zamítl odvolání žalované rozsudkem ze dne 26. srpna 1920 a nejvyšší soud zamítl i dovolání rozsudkem z 25. listopadu 1919. Také pořadem těchto instancí nebyla řešena otázka v jaké měně má se platiti.

V červnu 1920 podal žalobce návrh na mobilární exekuci proti žalované pro uvedenou pohledávku v korunách československých.

Na vyzvání procesního soudu odůvodnil žalobce návrh na povolení exekuce pro obnos v korunách československých tím, že v rozsudcích na koruny, po zavedení nové měny čs., vyšlé rozuměti sluší na koruny československé, protože je to měna zemská. Spor prý by se mohl ohledně měny vyskytnouti při rozsudcích před zavedením nové měny vyšlých a že nerozhoduje byt exekventa jako místo plnění ze zákona. Dlužnice žalovaná však při výslechu vzpírala se exekuci v korunách českoslov., tvrdíc, že místem placení pro ni byl Krakov.

I. soud povolil exekuci v korunách rak.-uh. z těchto

d ů v o d ů :

Exekuci na obnos v měně čs. nelze povoliti, protože rozsudek zní na koruny bez bližšího označení a ze spisů sporných není oprávnění žalobcovo žádati koruny československé zřejmo. Rozsudek vyřizuje jen žalobní žádání, které zní na koruny, žádání žalobní nutno posuzovati dle doby podání žaloby a tehdy byla v oběhu společná měna rak.-uh. Dle toho rozuměti měnu žalobního žádání a rozsudku v korunách rak.-uh., protože během sporu petiti žalobní na koruny čs. nebyl změněn. Proto neplatí z rozsudků uvedených právo žalobcovo na placení v měně čs. Naopak je měna mezi stranami sporna. Žalobce tvrdí, že rozhodnou je pro měnu okolnost, že žalovaná má místo v tuzemsku, takže tu pro ni je zákonné místo platební, žalovaná zase stojí na stanovisku, že místem placení je pro ni Krakov, kde ona dle smlouvy spediční měla plniti.

Soud je toho náhledu, že mezi oběma stanovisky rozhodovati nemusi. Ač je toho náhledu, že dle zákona z 10. dubna 1919 a nařiz. z 25. února 1919 o okolkování bankovek jsou jen ty dluhy v čs. měně splatny, které

jsou zde splatny a slovo »splatny« v těchto zák. ustanoveních nutno vyložit tak, že se tím míní jen ony dluhy, které efektivně se zde mají platit a kde věřitel zde placení přijímá, bez ohledu na to, kde leží místo plnění, ať zákonné či kontraktní — protože teprve přijetím placeného obnosu je placení vykonáno. Pro tento výklad svědčí tendence zákona, dle níž zdejší věřitelé a příslušníci měli být před dalším znehodnocováním měny vydáváním bankovek pro nově vzniklé státy chráněni a také placení okolovanými bankovkami do ciziny bylo zakázáno. Tato otázka však měla být řešena ve sporu. Opomenul-li to žalobce učiniti, je nutno posuzovati otázku měny dle doby podání žaloby.

Rekursní soud vyhověl stížnosti žalobcové a povolil exekuci na rozsudčný obnos v měně čs. z těchto

d ů v o d ů :

Exekuční tituly znějí na obnosy čs. měny, byť v dotyčných titulech tato měna výslovně označena nebyla, protože § 2. zák. z 25. února 1919, čís. 84 sb., a § 8. nař. z 25. února 1919, čís. 86 sb., bylo vysloveno, že jen okolované bankovky mají zde nucený oběh a že neokolkovaná bankovka od 10. března 1919 není zák. platidlem. Veškeré závazky na území čs. před tím vzniklé a zde v korunách splatné plní se v okolovaných bankovkách bez srážky kolkovného. Těmito zákony byla tedy zvláštní měna čs. stanovena.

Rozsudky uvedené svrchu, znějící na koruny a haléře bez dodatku, přinášejí tím po 10. březnu 1919 k výrazu, že čs. měna je měnou tuzemskou. Jestli povinná strana je toho názoru, že není dlužna v měně čs., bylo její věci, aby se sporu dotyčné námitky vznesla a ev. oprav. prostředky k platnosti přivedla. To se nestalo a proto nebyl I. soud oprávněn žádání exekuce na vymožení pohledávky v měně čs. zamítnouti.

Nejvyšší soud obnovil rozhodnutí I. stolice z těchto

d ů v o d ů :

A domáhal se na B zaplacení a žaloba byla podána 3. ledna 1919, kdy nebyla ještě provedena rozluka měnová a platila tudíž rak.-uh. měna. V této měně vyrozuměl se tedy zažalovaný peníz. Až během sporu došlo k okolování peněz a vydány zákony z 25. února 1919, č. 84 a ze dne 10. dubna 1919, č. 187, o nařízení z 25. února 1919, č. 86 sb. z., a neprohlásil žalobce ve sporu, že žádá zaplacení v korunách československých. (Zda tak neučinil úmyslně čili nic, netřeba zkoumati), následkem čehož otázka, v jaké měně dlužno platiti nebyla vzata během sporu na přetřes. Když pak soud I. stolice rozsudkem z 22. dubna 1919 odsoudil žalovanou k placení 13.000 K, vyhověl tím prostě návrhu tak jak zněl, zvláště když ani z tohoto rozsudku ani z potvrzujících jej rozsudků vyšších stolic nelze vyvoditi, že měla žalovaná býti uložena povinnost platiti v korunách českoslov.

Tomu není na závadu ustanovení §u 6. zák. z 10. dubna 1919, č. 187 sb., že závazky znějící na rak.-uh. koruny, které jsou splatny v oblasti čs. státu, platí se v korunách československých, kdyžž o tom, kde zažalovaná pohledávka jest splatna zejména zda plništěm je Brno nebo Krakov, ve sporu nebylo jednáno nebo rozhodováno. Otázka ta je dosud mezi stranami spornou.

Když tomu tak, povolil zemský soud zcela správně exekuci pro 13.000 K ve měně rak.-uh., ježto pro povolení exekuce je rozhodující znění titulu exekučního, tento však zní na 13.000 K požadovaných žalobcem ve staré korunové měně — platidla této měny, jak všeobecně známo, jsou dosud v obchodě — a otázka, v jaké měně dlužno platiti dluhy znějící na koruny rak.-uh., je-li jako v daném případě spornou, v řízení exekučním řešena býti nemůže. Neprávem tedy pustil se soud recursní do řešení této otázky a změnil usnesení I. soudu notou, že se povoluje exekuce pro 13.000 korun československých.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu z 16. listopadu 1920, R II 361/20.)

Cízek.

Pozn. zasílatele: Podle uvedeného může být povolena exekuce z rozsudků o žalobách před rozlukou podaných na peníz měny čs. tehdy, když rozsudek zní na tuto měnu (k návrhu stran), nebo se podává z rozsudku splatnost v území státu čs. Není-li tomu tak, a jsou-li podmínky splatnosti v čs. měně sporné, lze povolit exekuci jen v měně starorakouské.

Příspěvek k ustanovení § 20. zákona o knize pozemkové.

Nejvyšší soud nevyhověl ve sporu firmy Huberta T., žalobkyně, proti Bedřichu T., žalovanému, o dodržení smlouvy tržové, odvolacím rekursu žalující firmy do usnesení vrchního zemského soudu v Brně, jako soudu rekursního ze dne 8. října 1920, č. j. R II 275/20-5, jimž bylo k rekursu žalovaného usnesení krajského soudu ve Znojmě ze dne 10. září 1920, č. j. Cg I 222/20-1 změneno.

Odůvodnění:

Knihovní poznámku lze podle §u 20. b a §u 73. kn. z. povolit k založení určitých právních poměrů, spojených s ní dle knihovního zákona, zákona ze dne 6. února 1869, č. 18 č. z. řádu soudního, exekučního řádu nebo konkursního zákona.

Že v tomto sporu nejde o žádný z uvedených případů knihovní poznámky, zvláště ne podle §§ 61., 69. nebo 70. kn. zák., je zřejmo. Nárok žalobní neopírá se o žádné knihovní právo; stěžovatelka nedomáhá se svou žalobou, za jejíž knihovní poznámku žádá, žádného věcného práva k nemovitosti, na které má být žaloba poznamenána, nýbrž z ústní smlouvy tržové, tedy práva obligačního, jež jí dle jejího vlastního tvrzení přísluší toliko proti osobě žalovaného Bedřicha T. Smlouva tržová jest podle §§ 1053., 381., 423. a 425. o. z. o. jen titulem pro nabytí věcného práva, totiž práva vlastnického, a tedy také knihovního práva k nemovitosti, kteréž ona smlouva se týká, žaloba stěžovatelčina pak obsahuje toliko tvrzení, že uzavřela s žalovaným Bedřichem T. smlouvu tržovou o nemovitosti, nikoli však, že jest v nějakém knihovním právu zkrácena. Žaloba tato je tím méně listinou, mající průvodní moc ve smyslu §u 52. kn. zák., nemůže tedy být způsobilým základem pro povolení žádané poznámky knihovní.

Obdoby §u 70. kn. zák., vztahujícího se na vydržení věcných práv, nelze užití, poněvadž nejde o právní poměr podobný ve smyslu § 7. o. z. o. Nárok na věcné právo z důvodu vydržení zakládá se totiž na zákoně (§u 1452. o. z. o.), dle §u 1498. o. z. o. uvedeného v §u 70. kn. z., může ten, kdo věc vydržel, žalobou domáhati se knihovního práva vlastnického proti dosavadnímu vlastníku. Při uzavření ústní tržové smlouvy může kupující opatřit sobě, je-li náležitě opatrný a bedlivý, listinu vkladní od prodávajícího a může sobě dáti na základě této listiny vložiti do knih pozemkových vlastnické právo na koupenou nemovitost; kdo však věci nemovité nabyt vydržením, nemůže z pravidla obdržeti takové listiny. Nelze tudíž ochranu, kterou tomuto nabývateli nemovitosti poskytuje § 70. kn. zák., přiznati obdoby tohoto §u 70. nabývateli onomu, kterýž odvozuje své právo od nynějšího knihovního vlastníka jako svého spolukontrahenta.

Zákonných podmínek prozatímného opatření ve smyslu §u 378. ex. ř. zde není, neboť v první stolici žalobkyně vůbec netvrdila, že by zde bylo nebezpečí ve smyslu §u 381. ex. ř. a neosvědčila ani nebezpečí takového, ani svého žalobního nároku (§§ 389. a 390. ex. ř.). Účelem žaloby stěžovatelčiny jest ovšem aby dosáhla knihovního vlastnictví k nemovitosti, o kterou jde, ale pouhý ostatně teprve v dovolání stížnosti obsažený poukaz na to, že knihovní vlastník opětným zcizením oné nemovitosti může zma-

řiti účel žaloby stěžovatelčiny, není způsobilý, by nahradil zákonné podmínky povolení prozatímného opatření. Tvrzení stěžovatelčino, že žalovaný skutečně krátce po tržové smlouvě s ní uzavřené, prodal nemovitost, o kterou jde, osobě jiné, jest novotou, která nebyla v první stolici uvedena a na kterou tedy nelze vzít zřetěle.

Z toho plyne, že usnesení v odpor vzaté vyhovuje věci i zákonu, protože nebylo dovolacímu rekursu vyhověno.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 23. listopadu 1920, č. j. R II 377/20-1.)

A. K.